

Кендзабуро
ОЕ

Особистий досвід
▪
Обійняли мене води
до душі моєї

Романи

Лауреат Нобелівської премії
з літератури 1994 року

Харків
«Фоліо»
2014

Птаха обвів очима чудову карту Африки, що гордовито, не наче дикий олень, випнулася перед ним на вітрині, і здавлено зітхнув. Продавщиці в робочих блузках, які відкривали їхні відкриті гусячою шкірою від холоду руки та шию, не звернули на це уваги. Сутеніло. Землю охопило прохолодне вечірнє повітря, і спека раннього літа спала, немов повержений гігант. Люди рухалися ніби навпомацки, зберігаючи згадку про полудневий жар, і розгублено зітхали. Червень, пів на сьому вечора, на вулицях міста вже ніхто не стікає потом. Але дружина Птахи лежить роздягнена на гумовому матраці, з міцно заплющеними очима, мов підстрелений фазан, і стогне від болю, тривоги та очікування, немилосердно пітніючи з кожної пори.

Здрігнувшись від своїх думок, Птаха придивися до деталей мапи. Океан, що омиває Африку, було надруковано зворушливим кольором зимової вранішньої небесної блакиті. Паралелі та меридіани були не механічними, як у компаса, лініями, а жирними чорними смугами, намальованими рукою вмілого художника, справляючи враження авторського вагання та творчої

свободи. Африканський континент формою нагадував череп похнюпленого чоловіка. Понурими, сумними очима цей велет дивився на Австралію, батьківщину коал, качкодзьобів та кенгуру. Мініатюрна демографічна карта в нижньому кутку нагадувала мертву, вже зачеплену тліном голову, а маленька жилава мапа транспортного сполучення демонструвала всім охочим болісно позбавлені шкіри кровоносні капіляри африканських автошляхів. Усе разом це справляло враження неприродної, жорстокої та насильницької смерті.

— Може, вам дістати цей атлас з вітрини та показати ближче?

— Ні-ні, не варто, — відповів Птаха. — Я б волів подивитися на дорожні карти Західної, Центральної та Південної Африки видавництва Мішлен.

Продавщиця схилилася над полицею, забитою різноманітними мішленівськими мапами, і діловито зашурхотіла. Птаха, як справжній спеціаліст із питань Африки, підказав:

— Номери 182 та 185.

Мапа, на яку він дивився з зітханням, була сторінкою з великого та важкого атласу світу у вишуканій шкіряній палітурці. Декілька місяців тому він все ж набрався сміливості спитати про ціну на цю розкішну книгу, але виявилось, що йому, викладачеві підготовчих курсів, вона обійшлася б у п'ять місячних заробітків. Врахувавши гроші, які він отримував, іноді підробляючи перекладачем, можна було б укластися й у три місяці, однак зараз йому треба було годувати себе, дружину, а також нове життя, яке от-от мало з'явитися на світ. Усе ж таки він був головою родини!

Продавщиця вибрала дві карти в червоній палітурці та виклала перед ним на прилавок. Її руки, маленькі та бруднуваті, своєю

невибагливою простотою нагадували лапки хамелеона, що видирається на чагарник. Поглянувши на зображення торгової марки видавництва, яке зараз прикривав її палець, — жабоподібного гумового чоловічка, що котить перед собою автопокришку, — Птаха відчув усю нікчемність такої покупки. Втім, це була дуже важлива й практична річ. Не надто зважаючи на карту, яку Птаха от-от збирався придбати, він не без жалю все ж поцікавився розкішним атласом, що красувався на вітрині:

— Чому цей атлас завжди розгорнутий на Африці?

Продавщиця чомусь дещо напружено промовчала.

Чому ж саме на Африці? — запитав сам себе Птаха. — Може, власник магазину вважає цю сторінку найкрасивішою? Але ж карта континенту, що настільки швидко змінюється, певно, дуже швидко застаріває, і з неї починається корозія всього атласу світу. Тож розгортати його на сторінці з африканською мапою означає відверто демонструвати застарілість видання. Але тоді політичну карту якого континенту варто було б обрати, розраховуючи на те, що вона вже не змінюватиметься через ті чи інші політичні перетворення? Може, Америку? Північну, наприклад?

Спинивши свій внутрішній монолог, Птаха заплатив за обидві африканські мапи в червоних палітурках, пройшов, опустивши погляд, між бронзовою скульптурою повнутаго оголеної жінки та деревцем у горщику і спустився сходами. Живіт скульптури блищав, як вологий собачий ніс від торкань численних хтивих рук. Студентом Птаха також нерідко мимохідь торкався її пальцями, але зараз він навіть не насмілювався прямо подивитися на скульптуру. В його пам'яті зринула картина: медсестри та лікар, що ретельно мив дезінфекційним розчином руки до

ліктів, стоячи біля столу, на якому лежала його оголена дружина. Руки лікаря були густо вкриті волоссям.

Птаха поклав загорнуті в пакувальний папір карти у зовнішню кишеню піджака та, притримуючи пакунок рукою, проштовхнувся до виходу через переповнений людьми відділ преси на першому поверсі. Це були перші куплені ним мапи Африки, які він збирався використати за прямим призначенням. *Чи настане той час, коли я нарешті зможу ступити на африканську землю та подивитися на африканське небо через густо затемнені окуляри? — з мимовільним зітханням подумав Птаха. Чи не втрачаю я зараз, саме в цю мить, свій єдиний шанс, коли б я міг туди податися? Чи не змушений я зараз проти власної волі попрощатися з першим і останнім у моїй молодості, чудовим, хвилюючим шансом? Втім, навіть коли це й так, вже нічого не вдієш.*

Гнівно штовхнувши двері книжкового магазину, Птаха вийшов на вимощену бруківкою вулицю. Навколо панували сутінки раннього літа. Дорога здавалася вкритою імлою від забрудненого повітря та вечірнього присмерку. З-за широкого скла вітрини, на якій було виставлено в ряд книжкові новинки, різко вистрибнув електрик, який до цього зі згорбленою спиною замінював лампи денного світла. Від несподіванки Птаха, задивившись на своє відображення у вітрині, відскочив на крок назад. Він старішав зі стрімкістю бігуна на короткій дистанції. Нині йому двадцять сім років і чотири місяці. Називати на прізвисько Птаха його почали десь у п'ятнадцять. Зараз, відображаючись у темній вітрині, неначе потопельник, що плаває по поверхні чорнильно-чорного озера, він, худий та невисокий на зріст, ще більше скидався на пернатого. Всі його друзі почали гладшати, щойно закінчили університет та влаштувались на роботу. Ті, на кого це не